

Adriyatik'te yaşayan maskeli bir masal perisi: *Venedik...*

Fotoğraflar: Selim Güneş

M.Ö. II. yüzyılda İllirya'dan gelen Venedik halkı, ilk olarak Euganean Tepesi civarına yerleşmişler ve Treviso, Padua, Este, Belluno gibi yerleşim bölgelerini kurmuşlardır. M.Ö. I. yüzyılda bölge Roma idaresine geçince Romalılar, yerel halka "diğerleri" anlamında Venetians adını vermişlerdir. Venetians adı sırasıyla Veneti, Venezia ve Venice olarak bugünkü halini almıştır.

Venedik V. yüzyıl ortalarında kavimler göçüne maruz kalmıştır. İstilacılar Venedikliler'i kenti boşaltmaya zorlamışlar ve halk çözümü kıyıya yakın adacıklara yerleşmekte bulmuştur. Topraklarından olan Venedikliler deniz ticaretine başlamışlar ve kısa zamanda önce Akdeniz'de ardından doğu ülkelerinde deniz ticaretini ellerine geçirmişlerdir. Özellikle katıldıkları Haçlı Seferleri'yle gittikleri ülkelerde de ticaret kolonileri kurmuşlar ve burada oluşturdukları limanlar-

la Doğu'dan elde ettikleri tüm malları Venedik'e getirip Avrupa ülkelerine dağıtmışlardır. Bu arada Venedik'te oluşmaya başlayan yeni zengin tüccar aileler, özellikle Bizans İmparatorluğu'nun zayıflamasıyla başlayan sanatçı ve bilim adamı göçlerine ülkelerinin kapılarını açmışlar ve onları himayelemişlerdir.

Venedik Cumhuriyeti 1797 yılında yıkılarak İtalya Birliği'ne katılmış ve 1987 yılında Dünya Kültür Mirası olarak kabul edilip tamamen koruma altına alınmıştır.

Genel Bilgiler

Günümüz Venedik yerleşiminin çekirdeğini Rialto bölgesi oluşturur. Planlanan kanalların inşaatı sırasında çıkan toprak, adacıkların güçlendirilmesinde kullanılmıştır. Venedik, Büyük Kanal başta olmak üzere sayısız kanal, 400 köprü ve 118 adacık üzerine kurulmuştur. Bu küçük adacıkların

birleştirilmesiyle elde edilen alanlara binalar inşa edilmiştir. Venedik doğudan batıya 4260 m, kuzeyden güneye 2790 m olup toplam 7062 km² üzerine kurulmuştur.

Ünlü Büyük Kanal Canalazzo çevresinde sivil ve resmi binalar yer alır. Büyük Kanal ters bir S harfi şeklindedir. Uzunluğu 3800 m, genişliği bazı yerlerde 30 m, bazı yerlerde 70 m'dir. Derinliği 5 ila 5,5 m civarındadır. Büyük Kanal şehri ikiye böler. Bunlardan doğuda kalan St. Marco tarafı daha geniştir. Dükler Sarayı da burada yer alır. Büyük Kanal üzerinde 3 önemli köprü; Railway, Rialto ve Accademia köprüleri yer alır. Ayrıca 45 küçük kanalcık da Büyük Kanal'a bağlanır. Tipik bir kanal 4 m ile 5 m genişliğindedir ve ulaşım sadece gondolla mümkündür. Bu dar kanallara calhi denir. Calhi'ler, campi adı verilen küçük alanlara açılırlar. Büyük alanlara ise campielli denir. Kanal bazen bir binanın avlusuyla sonlanır, bu alanlara sorti adı verilir.

Gondol kelimesi muhtemelen cymbulo (küçük kayak) kelimesinden gelmektedir. Bu küçük, asimetrik, alt kısmı düzce olan kayak bir kişi tarafından, o da ayakta olarak kullanılır. Gondolculuk babadan oğula geçen bir meslektir. Genellikle boyu 4 veya 5 m, genişliği ise 1 m civarındadır.

İlk gondollar 13. yüzyıl sonlarında ortaya çıkmışlardır (Venedik'te uluslararası ticaret 13. yüzyılda şekillenmeye başlamıştır) ama kimin fikridir bilinmez. 1562 yılında çıkan yasayla tüm gondolların siyah renge boyanması zorunlu hale getirilmiştir. Venedik 6 bölüme (sestieri) ayrılır. St. Marco, Castello, Cannaregio, St. Crode, St. Paul ve Dorsuduro olarak bilinen bu 6 bölgede yaklaşık 100.000 kişi yaşamaktadır. Fakat yerli halkın sayısı gittikçe azalmaktadır.

Venedik anakaradan yaklaşık 4 km kadar uzaktadır. Anakaraya ulaşım deniz, demiryolu ve karayolu ile sağlanmaktadır. 1801-46 yılları arasında inşa edilen demiryolu köprüsü 3601 m iken; 1931-32 yıllarında yapılan onarımlarla köprünün uzunluğu 4070 m'ye çıkarılmıştır.

Venedik'te 2 önemli Saint (kutsal olduğu kabul edilen kişi) öne çıkar: St. Todora (Thedora) ve St. Marco. St. Thedora yeni kurulmuş Doğu Roma İmparatorluğu'na bağlı bir kraliçedir. Evangelist St. Marco ise Hristiyan dininde kabul edilen dört İncil yazarından biridir. 828 yılında 2 Venedikli tüccar O'nun Mısır'daki röliklerini (kutsal sayılan kişilerle ait vücut parçaları veya eşyalar) Venedik'e getirmişler ve şehre hediye etmişlerdir. St. Marco'nun röliklerinin getirilmesinin ardından Venedik onur kazanmış; St. Marco da şehrin koruyucusu ilan

edilmiştir. St. Marco'nun sembolü olan aslan ise Venedik'in sembolü olmuştur.

Venedik'in diğer adı da Serrennissima'dır (huzurlu). Bunun sebebi tüm sosyal ve politik yaşamın kanunlarla belirlenmiş olmasıdır. Adalet en önemseneni kuraldır. Örneğin hâkimler hiçbir kulübe, partiye ve benzeri kuruluşa üye olamaz hatta yakınlık bile kuramazlar. Venedik bir şehir devleti iken sembolü kılıç ve kanunların yer aldığı bir kitaptır. Kanunların bu kadar önemsenmesinin sebebi kentin Ortaçağ sonlarında başlayan ve tamamen ticaret üzerine kurulu olan yaşamıdır.

Kent güvenli bir liman olarak kurulmuştur. Özellikle Doğu'dan gelen mallar (kumaş, değerli taş ve madenler, halılar, baharatlar vb.) buradan, burjuva ve aristokrat ailelere dağıtılmıştır. Dolayısı ile uluslararası ticaretin yapıldığı bir şehir devletinde kanunların çok sıkı uygulanıyor olması, tüccarların bu güvenli ortamı tercih etmesini sağlamıştır.

Venedik'te Avrupa'nın en eski Musevi Gettosu bulunur. 5 Sinagog, 1 Musevi Müzesi, Kosher Lokantaları, eski Musevi evleri ve Lido'daki eski Musevi mezarlığı bu din mensuplarınınca ziyaret edilir.

St. Marco Meydanı'na varır varmaz bir güvercin ordusuyla karşılaşabilirsiniz. Söylenildiğine göre Venedik'e ilk güvercinler Kıbrıslı tüccarlar tarafından, Venedik Dükü'nün karısına hediye edilmek üzere getirilmiş. Bu tarihten sonra da giderek çoğalarak bu meydanın bir parçası olmuşlardır. Asıl sebep ise St. Marco Meydanı'ndaki turist kalabalığının güvercinler için dilencilığe çok müsait olmasıdır.

İklim: Venedik'te ısı sonbahar ve ilkbahar aylarında 15 derece civarındadır. Kış mevsimi oldukça soğuk geçer. Venedik'te yaz mevsimi çok sıcak değildir. Mayıs ayında Adriyatik'ten esen kuvvetli rüzgârlar (bora) esnasında deniz seviye-

si yarım metre kadar yükselir. Yani St. Marco Meydanı'na gondolla girmeniz mümkündür. Bu iklim hareketi, önemli ölçüde erozyona sebep olduğu gibi binalara da zarar vermektedir.

Görmeden Dönmemeli!

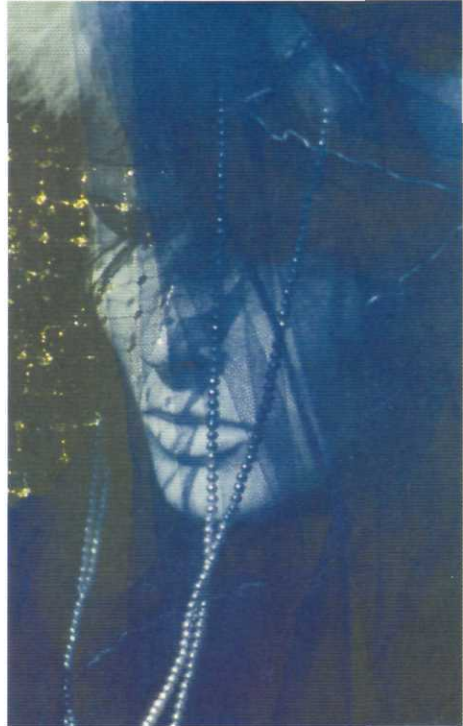
Venedik'e gidince belki de görmeden dönülmeyecek en önemli yer Büyük Kanal'dır.

Burada bindiğiniz gondolla kanal boyu yapacağınız yolculukta gözünüze ister istemez birçok bina takılacaktır. Bunların ne olduğunu merak edenlerle birlikte şimdi gondola binelim ve hepsini sırayla tanyalım:

Büyük Kanal: Venedik'in omurgasını oluşturmaktadır. Ters S harfi şeklindeki Kanal batıdaki, şehre ulaşım noktalarından başlar; doğuya doğru kıvrım yaparak ilerler ve St. Marco Meydanı önlerinde sonlanır. Uzunluğu 3800 m, genişliği 30 ila 70 m arası derinliği ise 5 m civarındadır.

Kanalın her iki kıyısında XII. yüzyıldan XVIII. yüzyıla kadar tarihlenen konutlar, antrepolar ve kamu binaları yer alır. Bu binaların çok büyük bölümü, Venedik'in bir dünya ticareti başkenti olduğu dönemde, burada oluşan yeni zengin aileler tarafından yaptırılmıştır. Binalar bugün de bu ailelerin isimleriyle anılırlar; çoğu da bu binaların yüzyıllardır sahibidirler. Binalar genel olarak XVI. yüzyıla tarihlenir. Kareye yakın dikdörtgen planlıdırlar. Giriş kat rustik taşlarla kaplanmış, diğer katlar ise sütunlarla bölünmüş pencereci bir cephe düzeni gösterirler. Girişe yerleştirilen yanm daire kemerli kapı açıklıkları, hem dışarıyla bağlantı sağlar, hem de gelen veya gidecek olan malların yüklenmesinin yapıldığı yerlerdir. Giriş katları genel olarak depo olarak kullanılır. İkinci kat ise tüccar ve ailesine aittir; özellikle giriş kapısı üzerindeki odalar. Bazen bu bölümün balkonlu da düzenlendiği görülür.

Ponte Rialto (Rialto Köprüsü): Bu ikinci köprü, Büyük Kanal üzerindeki en eski köprüdür. Orijinali ahşap olan köprü 1440 yılındaki onarımda adeta yeniden ve yine ahşap olarak yapılmış ve bu onarım sırasında köprüye dükkânlar da ilave edilmiştir. Gerektiğinde ortadan açılarak büyük deniz taşıtlarının da geçebildiği Rialto Köprüsü'ne bu özellik XVI. yüzyılda kazandırılmıştır. Bu mekanizma için mimarlar arasında bir yarışma düzenlenmiş; Michelangelo, Palladio ve Sansovino gibi tanınmış mimarların katıldığı bu yarışmayı Antonio Da Ponte adlı ünlü olmayan bir mimar kazanmıştır. Kanalın en dar yerine yapılan köprünün ayakları, yaklaşık 12.000 adet, çamurlu zemine saplanmış kolon üzerine oturmaktadır. Bugün köprü üzerinde 24 adet dükkân, arkaadlı bir düzenlemeyle yer alır.

Piazzetta Di San Marco (St. Marco Meydanı):

Şehrin en güzel anıt binalarından Dükler Sarayı ve Sansoviane Kütüphanesi'nin her iki yandan sınırladığı bu geniş alan St. Marco Kilisesi ile sonlanır. Alan ilk kurulduğunda pazaryeri olarak tasarlanmış ve kullanılmışsa da 1536 yılından sonra alanın temiz tutulması amacıyla burada pazar kurulması yasaklanmıştır. Alanın deniz tarafında, her iki tarafında birer tane sütun yer alır.

Birinin üzerinde St. Marco'dan önce şehrin koruyucusu olan Bizans Kraliçesi Theodora'nın heykeli, diğerinin üzerinde ise kentin koruyucusu St. Marco'yu sembolik olarak temsil eden ve Venedik'in de sembolü olan bronz bir aslan heykeli yer alır. Bu sütunlar Venedik'e 1125 yılında getirilmiş ve bugünkü yerlerine 1172 yılında Rialto Köprüsü'nün de ilk mimarı olan Niccola Starantonia tarafından dikilmişlerdir. Eskiden bu sütunların arasında özellikle ölüm suçları infaz edilmekteymiş. Burada cezaları infaz edilen iki kişinin hikâyeleri hâlâ anlatılmaktadır:

Bunlardan biri bir fırıncının oğlu olan Pietro Faziol (Forneretto)dur. Bir asili öldürdüğü için ölüm cezasına çarptırılmıştır. Cezanın infazından sonra Pietro Faziol'un suçsuz olduğu anlaşılınca anısına iki adet gaz lambası yakılmıştır. Diğerisi ise Carmagnola Kontu'dur. O da hainlikle suçlanmış ve suçsuzluğu daha sonra anlaşmıştır.

Dükler Sarayı (Palazzo Ducale): Pembe Verona Mermeri ve beyaz İstra Taşı'ndan yapılmıştır. Gotik üsluptadır. Venedik dukalarının ikametgâhi ve yönetim merkezidir. Yapının bir bölümü hapsedane olarak da kullanılmıştır. İçi fresk tekniği ile yapılmış resimlerle süslenmiştir.

Libreria di San Marco (Sansovino Kütüphanesi): Kütüphane binası St. Marco Meydanı'nın batı tarafı boyuncadır. Bu gösterişli bina Mimar Palladio'nun eseridir. Oldukça zengin; nadir eserlerin bulunduğu bir kütüphanedir. Kütüphane Kardinal Bessarione tarafından oluşturulmuştur.

Saat Kulesi: St. Marco Meydanı'nın doğusundadır. 1496-1499 yılları arasında, Mauro Coducci tarafından yapılmıştır. Kulenin iki yanında daha alçak olan binalar 1500-1506 yılları arasında Pietro Lombarda tarafından yapılmıştır. Kulenin üzerinde yer alan terasta, bronz döküm olarak yapılan bir çan ve bu ana ellerindeki balyozlarla saat başı vuran iki erkek heykeli yer alır.

The Basilica of St. Mark's (St. Marco Kilisesi):

Venedik Katedrali olarak da tanınan St. Marco Kilisesi (veya Bazilikası), bu deniz cumhuriyetinin gücünün de bir göstergesidir. 828 yılında Mısır'ın İskenderiye kentinden Venedikli iki tüccarın getirdiği St. Marco'ya ait rölikler (kutsal sayılan birine ait vücut parçaları veya eşyalar) kente bir onur kazandırır. Rölikler önce St. Theodora Kilisesi'nde muhafaza edilir. Dük Giustiniano Partecipazio Venedik'e ve St. Marco'ya yakışır bir kilise yapılmasına karar verirse de onun bu isteği kardeşi Giovanni Partecipazio tarafından projelendirilir ve 832 yılında binanın inşaatı, 883 yılında ise dekorasyonu tamamlanır. 976 yılında çıkan bir ayaklanmada Dükler Sarayı yanar ve alevler bitişikteki kiliseye de oldukça zarar verir. Kilisenin restorasyonu ise 1000 yılına doğru Pitro Orseolo

tarafından yapılır. Daha sonra Dük Domenico Contarini, mevcut kilisenin güzel olmadığına karar verir ve yıktırır. 1063 yılında yetenekli öğrencilere bir proje yaptırır ve yapılan bu projeyi hayata geçirir. Kilise 1073 yılında tamamlanır. Yapının içinde kubbe içleri, pandantifler, kemer ve tonozlar, dışta ise ön cephede yer alan kemer alınlıkları mozaik tekniği ile resimlenmiştir. Resimlerde İncil'de yer alan, özellikle Hz. İsa'nın hayatı ve mucizeleri ile St. Marco'nun hayatına ilişkin konular işlenmiştir; ayrıca dekoratif amaçlı olarak bitki motifleri de özellikle kemerlerde görülür.

St. Marco Kilisesi Bizans Mimarisi'ne öykünerek planlanmış olmasına rağmen, her dönemde getirilen birçok parça ile Gotik, İslam ve Rönesans üsluplarının özelliklerini de taşır.

Ponte Dei Sospiri (Hasret Köprüsü): Dükler Sarayı ile Prigioni Nuove (Yeni hapishane) arasında kapalı olarak inşa edilmiş; XVII. yüzyıl Barok üslupta bir köprüdür. İsmi, buradan cezaevine giden mahkûmların Venedik'e son kez iç çekerek bakmasından almış olabileceği söylenir.

Riva Degli Schiavoni: Ponte della Paglia'dan, St. Marco Kanalı boyunca, Gierdini di Castello'ya kadar uzanır. 1324 yılında oluşturulan bu alan, 1780 yılında genişletilerek bugünkü halini almıştır. Yol boyunca çeşitli turistik eşyalar, oteller ve kafeler yer almaktadır.

Ne Yemeli: Bu deniz kentinde doğal olarak önerilebilecek en iyi yemek balık olacaktır. Ama fiyatlar da, özellikle turistlerin yoğun olduğu meydanlarda (St. Marco civarında) yer alan lokantalarda turistikdir. Dolayısıyla ara sokaklardaki restoranlarda daha ucuz yerler bulmak mümkündür. Balığın siparişini vermeden önce, sizin için hazırlanacak balığı görürseniz iyi olur. Hesabı ödemediğinizde önce de muhakkak kontrol edin.

Nasıl Eğlenilir: Her yıl Şubat ayında, "Karem" yani büyük perhiz öncesi (Paskalya'dan 40 gün önce) Pazar, Pazartesi, Salı (perhiz öncesi üç etli gün) eğlenceler düzenlenir. Eğlenceler Çarşamba günü doruğa ulaşarak sonlanır. Katolik dünyasında önem verilen bu kutlamalar, karnaval geleneğinin devamıdır. Bu dönemde günlük yaşam kuralları kalkar, eğlence hat safhaya çıkar.

Bu karnavallarda sosyal statülere bağlı kalmamak ve sınıf farklarını kaldırmak için maske takma geleneği hâlâ sürmektedir. Ayrıca 2 yılda bir yapılan Venedik Bienali, film ve müzik festivalleri kentte sürekli kültürel ve sanatsal etkinliklerin yaşanmasını sağlar.

Nasıl gidilir: Venedik'e tarifeli bir seferle uçuyorsanız Marco Polo Havaalanı'na inersiniz. Marco Polo Havaalanı şehir merkezinden yaklaşık 25 dakika uzaklıktadır. Havaalanından, AC TV'nin işlettiği, yarım saatte bir kalkan otobüsler Venedik'e en kolay ve en ucuz ulaşım yoludur. Ayrıca tren veya taksi servisi de bulunur. Bitişik olarak inşa edilmiş olan Ponte Della Ferrova demiryolu köprüsü ve Ponte Della Liberta karayolu köprüsü anakaradan Venedik'e bağlantı sağlarlar.

Eğer otomobilinizle gidecekseniz, arabanızı Piazzale Roma Meydanı'ndaki otoparka bırakmak zorundasınız. Venedik'e demiryolu ile gidecekseniz Piazzale Roma'nın karşı kıyısında yer alan istasyonda inip yolunuza yine Büyük Kanal üzerinden devam edebilirsiniz. Büyük Kanal'da ulaşımınızı, Vaporetto'larla sağlayabileceğiniz gibi, Motoscafi'leri de tercih edebilirsiniz. Gondollar daha çok çevre gezileri için tercih edilir. Gondola binmeden önce güzergâh, fiyat ve süre konusunda gondolcu ile anlaşma yaparsanız iyi olur. Şehirde ise yürüyerek dolaşmak çok kolaydır ve Venedik'i tanımanın en iyi yoludur.